

INSTITUTUL NAȚIONAL AL JUSTIȚIEI

ETICA ȘI DEONTOLOGIA PROFESIONALĂ A JUDECĂTORULUI

CURRICULUM

FORMATOR:
Nichifor Corochii,
 judecător la Judecătoria Edineț,
 Președinte al Consiliului Superior al Magistraturii

CHIȘINĂU 2012

I. PRELIMINARII

Deontologia profesională este totalitatea de norme de conduită care reglementează comportamentul judecătorilor atât în timpul exercitării îndatoririlor de serviciu în cadrul instanței, cât și după orele de lucru, în timpul activităților extrajudiciare. Deontologia profesională de asemenea reglementează procedurile de aplicare a sancțiunilor disciplinare și măsurile de răspundere disciplinară impuse judecătorilor pentru încălcarea normelor deontologice. Dat fiind faptul că supremația legii poate exista doar într-un stat în care sistemul judecătoresc este independent, imparțial, puternic și integru judecătorii sunt obligați, în virtutea profesiei, să respecte normele deontologice corespunzătoare statutului lor în societate.

Deontologia profesională a judecătorilor a devenit o disciplină foarte actuală în special după 04.02.2000, data adoptării Codului de Etică ale Judecătorului din Republica Moldova. Studierea acestei discipline de către audienții Institutului Național al Justiției este esențială pentru cunoașterea de către aceștia a modului în care să trateze diverse situații și dileme etice în viitoarea activitate profesională de judecător.

II. OBIECTIVELE-STANDARD ALE DISCIPLINEI

La nivel de cunoaștere și înțelegere:

- să definească conceptele de baza ale deontologiei judecătorului (independența, imparțialitatea, compatibilitatea, integritatea judecătorului ș.a.);
- să cunoască prevederile standardelor internaționale și naționale privind deontologia judecătorului și evoluția istorică a acestora;
- să cunoască tipul sancțiunilor disciplinare care pot fi impuse judecătorului pentru abateri disciplinare și mecanismul de sancționare,
- să delimiteze încălcările de ordin de etică de încălcările de ordin organizatoric și de procedură
- să interpreteze normele ce formează disciplina deontologia judecătorului.

La nivel de aplicare:

- să identifice încălcările disciplinare ale judecătorilor în spețele propuse și să le definească prin prisma standardelor deontologice naționale;
- să recomande sancțiunile care urmează a fi aplicate judecătorilor pentru încălcările disciplinare comise în spețele propuse;
- să întocmească proceduri disciplinare în care să elucideze variate încălcări comise de judecători;
- să stabilească legături între normele deontologiei judecătorului și normele de referință din actele normative care reglementează organizarea sistemului judecătoresc și activitatea judecătorului.

La nivel de integrare:

- să stabilească locul și rolul deontologiei judecătorului în contextul altor științe juridice;
- să formuleze propuneri de îmbunătățire a prevederilor normelor deontologice ale judecătorului;
- să estimeze eficiența normelor incluse în Codul de Etică al Judecătorului din 29.11.2007.

III. ADMINISTRAREA DISCIPLINEI

Semestrul	Numărul de ore		Modalitatea de evaluare	Responsabil de disciplină
	C	S		
2	C	S	Colocviu diferențiat	Nichifor Corochii
	8	16		

IV. TEMATICA ȘI REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A ORELOR

a) Tematica și repartizarea orientativă a orelor de curs:

Nr.	Unități de conținut	Ore
		C
1.	Standarde naționale privind etica judecătorilor. Independența și imparțialitatea judecătorului	2
2.	Promovarea supremației legii Exercitarea îndatoririlor profesionale de către judecători Onoarea și demnitatea profesiei de judecător	2
3.	Integritatea judecătorului Incompatibilități și interdicții pentru judecători Relațiile judecătorului cu avocații și procurorii	2
4.	Răspunderea disciplinară și sancționarea judecătorilor Consiliul Superior al Magistraturii – organ de ocrotire a drepturilor și libertăților judecătorilor	2
	Total	8

a) Tematica și repartizarea orientativă a orelor practice:

Nr.	Unități de conținut	Ore
		S
1.	Standarde naționale privind etica judecătorilor. Independența și imparțialitatea judecătorului	4
2.	Promovarea supremației legii Exercitarea îndatoririlor profesionale de către judecători Onoarea și demnitatea profesiei de judecător	4
3.	Integritatea judecătorului Incompatibilități și interdicții pentru judecători Relațiile judecătorului cu avocații și procurorii	4
4.	Răspunderea disciplinară și sancționarea judecătorilor Consiliul Superior al Magistraturii – organ de ocrotire a drepturilor și libertăților judecătorilor	4
	Total	16

V. OBIECTIVE DE REFERINȚĂ ȘI CONȚINUTURI

Obiective de referință	Conținuturi
- să definească noțiunea „deontologia judecătorului” sub toate aspectele; - să determine importanța deontologiei judecătorului în condițiile statului de drept; - să determine locul și rolul deontologiei judecătorului în cadrul reformei judecătorești și a politicii statului în privința sistemului judecătoresc; - să elucideze conceptul, conținutul și sarcinile deontologiei judecătorului; - să evidențieze caracteristicile și obiectul deontologiei judecătorului; - să formuleze și să explice conținutul principiilor deontologiei judecătorului; - să descrie sistemul izvoarelor deontologiei judecătorului și specificul lor; - să descrie standardele internaționale privind deontologia judecătorului; - să descrie standardele naționale privind deontologia judecătorului; - să formuleze și să explice conținutul principiului independenței judecătorului, inclusiv conform prevederilor standardelor internaționale și naționale; - să descrie și să explice normele care reglementează independența judecătorului și garanțiile legislative pentru asigurarea independenței judecătorului în Republica Moldova; - să poată identifica și soluționa situațiile ce constituie sau pot constitui imixțiuni sau presiuni asupra independenței judecătorului; - să formuleze și să explice conținutul principiului imparțialității judecătorului, inclusiv conform prevederilor standardelor internaționale și naționale; - să descrie și să explice normele care reglementează imparțialitatea	<i>Introducere în etică și deontologie</i> - Conceptul deontologiei judecătorului: noțiune, obiect, trăsături caracteristice; - Istoricul apariției deontologiei judecătorului; - Evoluția deontologiei judecătorului în Republica Moldova; - Sarcinile deontologiei judecătorului; - Deontologia judecătorului – ramură autonomă în sistemul de drept al RM. <i>Standarde internaționale și naționale privind etica judecătorilor</i> - Principiile deontologiei profesionale: noțiune, clasificare, caracteristici; - Izvoarele deontologiei judecătorului: noțiune, specific; - Standardele internaționale privind deontologia judecătorului: noțiune, clasificare; - Standardele naționale privind deontologia judecătorului: noțiune, clasificare, caracteristici; - Mecanismul de sancționare a judecătorului pentru încălcările disciplinare: noțiuni generale, cadrul legislativ. <i>Independența judecătorului</i> - Principiul independenței judecătorului: noțiune, specific, interpretare; - Prevederile standardelor internaționale și naționale privind independența judecătorului; - Cadrul legislativ național privind independența judecătorului; - Soluționarea spețelor ce constituie sau pot constitui imixțiuni sau presiuni asupra independenței judecătorului. <i>Imparțialitatea judecătorului</i> - Principiul imparțialității judecătorului: noțiune, specific, interpretare;

judecătorului în Republica Moldova; - să poată identifica și soluționa situațiile ce constituie sau pot constitui imixțiuni sau presiuni asupra imparțialității judecătorului; - să formuleze și să explice îndatoririle profesionale ale judecătorului, inclusiv conform prevederilor standardelor internaționale și naționale; - să descrie și să explice datoria judecătorului de a menține ordinea și solemnitatea în timpul ședințelor de judecată și modalitățile de realizare a acestei îndatorii; - să poată descrie și explica modul de interacționare a judecătorului cu colegii și colaboratorii instanței de judecată; - să explice obligația judecătorului de a nu comunica cu participanții la proces în afara ședinței de judecată; - să explice modul în care judecătorul poate comunica cu presa și face declarații publice, inclusiv restricțiile aplicabile; - să poată identifica și soluționa situațiile ce constituie sau pot constitui încălcarea de către judecător a exercitării îndatoririlor profesionale; - să formuleze și să explice noțiunea de supremație a legii; - să definească și să explice obligația judecătorului de a promova supremația legii în timpul activității sale profesionale și modalitățile prin care judecătorul trebuie să realizeze această obligație; - să poată identifica și soluționa situațiile în care se poate pune problema încălcării principiului promovării supremației legii; - să poată identifica și explica conținutul normativ a textelor privind onoarea și demnitatea profesiei de judecător; - să poată identifica și soluționa situațiile în care se poate pune problema încălcării onoarei și	- Prevederile standardelor internaționale și naționale privind imparțialitatea judecătorului; - Cadrul legislativ și normativ național privind imparțialitatea judecătorului; - Soluționarea spețelor ce constituie sau pot constitui imixțiuni sau presiuni asupra imparțialității judecătorului. <i>Exercitarea îndatoririlor profesionale de către judecători</i> - Îndatoririle profesionale ale judecătorului: noțiune, specific, interpretare; - Prevederile standardelor internaționale privind îndatoririle profesionale ale judecătorului; - Cadrul legislativ și normativ național privind îndatoririle profesionale ale judecătorului; - Datoria judecătorului de a menține ordinea și solemnitatea în timpul ședințelor de judecată: noțiune, specific, interpretare; - Interzicerea comunicării judecătorului cu participanții la proces în afara ședinței de judecată: noțiune, specific, interpretare; - Comunicarea judecătorului cu presa și declarațiile publice ale judecătorului: noțiune, specific, interpretare; - Soluționarea spețelor ce constituie sau pot constitui încălcarea de către judecător a exercitării îndatoririlor profesionale. <i>Promovarea supremației legii în activitatea judecătorului</i> - Principiul promovării supremației legii: noțiune, specific, interpretare; - Cadrul legislativ și normativ național privind principiul promovării supremației legii; - Obligația judecătorului de a promova supremația legii în timpul activității sale profesionale și modalitățile prin care judecătorul trebuie să realizeze această obligație; - Soluționarea spețelor în care se poate pune problema încălcării

demnității profesiei de judecător; - să poată formula și explica noțiunea de integritate a judecătorului; - să poată identifica și soluționa situațiile în care se poate pune problema încălcării integrității judecătorului; - să poată formula și explica principiile de comunicare a judecătorului cu avocații și procurorii; - să poată formula și explica limitele relațiilor personale ale judecătorului cu avocații și procurorii; - să poată identifica și soluționa situațiile în care se poate pune problema unor relații inadecvate ale judecătorului cu avocații și procurorii; - să poată formula și explica incompatibilitățile și interdicțiile pentru judecători; - să poată identifica și explica textele normative naționale care conțin incompatibilități și interdicții pentru judecători; - să poată formula și explica restricțiile privind activitatea profesională și personală a judecătorilor; - să poată identifica și explica textele normative naționale care conțin restricții privind activitățile extrajudiciare ale judecătorilor; - să poată formula și explica restricțiile privind activitățile guvernamentale și civile ale judecătorului; - să poată formula și explica restricțiile privind activitățile financiare ale judecătorului; - să poată identifica și soluționa situațiile în care se poate pune problema încălcării incompatibilităților și interdicțiilor impuse judecătorilor; - să poată explica atribuțiile Consiliului Superior al Magistraturii privind garantarea independenței judecătorilor și rolul acestuia în protejarea drepturilor	principiului promovării supremației legii de către judecător. <i>Onoarea și demnitatea profesiei de judecător</i> - Onoarea și demnitatea profesiei de judecător: noțiune, specific, interpretare; - Soluționarea spețelor în care se poate pune problema încălcării onoarei și demnității profesiei de judecător. <i>Integritatea judecătorului</i> - Integritatea judecătorului: noțiune, specific, interpretare; - Soluționarea spețelor în care se poate pune problema încălcării integrității judecătorului. <i>Relațiile judecătorului cu avocații și procurorii</i> - Relațiile judecătorului cu avocații și procurorii: noțiune, specific, interpretare; - Limitele relației personale a judecătorului cu avocații și procurorii: noțiune, specific, interpretare; - Soluționarea spețelor în care se poate pune problema încălcării de către judecător a relațiilor cu avocații și procurorii. <i>Incompatibilități și interdicții pentru judecători</i> - Incompatibilități și interdicții pentru judecători: noțiune, specific, interpretare; - Standarde naționale privind incompatibilitățile și interdicțiile impuse judecătorilor; - Restricțiile privind activitatea profesională și personală a judecătorilor: noțiune, specific, interpretare; - Restricții privind activitățile extrajudiciare ale judecătorilor: noțiune, specific, interpretare; - Restricțiile privind activitățile guvernamentale și civile ale judecătorului: noțiune, specific, interpretare; - Restricțiile privind activitățile financiare ale judecătorului: noțiune,

judecătorilor; - să identifice textele relevante și conținutul normativ al acestora privind sancționarea judecătorilor pentru încălcări ale eticii profesionale; - să definească și să explice principiile răspunderii penale a judecătorilor; - să definească și să explice principiile răspunderii disciplinare a judecătorilor; - să definească și să explice sancțiunile disciplinare și procedura aplicării sancțiunilor disciplinare.	specific, interpretare; - Soluționarea spețelor în care se poate pune problema încălcării incompatibilităților și interdicțiilor impuse judecătorilor. <i>Consiliul Superior al Magistraturii – mijloc de protejare a drepturilor judecătorilor</i> - Atribuțiile Consiliului Superior al Magistraturii în privința garantării independenței judecătorilor și protejării drepturilor acestora: noțiune, specific, interpretare; - Discuții cu membrii Consiliului Superior al Magistraturii privind cazuri reale când CSM s-a implicat în protejarea drepturilor judecătorilor. <i>Răspunderea și sancționarea judecătorilor</i> - Prevederi legislative și normative privind sancționarea judecătorilor pentru încălcări ale eticii profesionale: noțiune, specific, interpretare; - Principiile răspunderii penale a judecătorilor noțiune, specific, interpretare; - Principiile răspunderii disciplinare a judecătorilor: noțiune, specific, interpretare; - Sancțiunile disciplinare și procedura aplicării sancțiunilor disciplinare
Fiecare auditor va fi invitat să expună dilemele etice legate de profesia în care se pregătește să intre; Va formula concluzii cu privire la seminar. Dacă există timp se vor face propuneri de rezolvare a dilemelor etice expuse.	Dileme etice ale auditorilor Discuții între auditori și formator.

VI. SUGESTII PENTRU ACTIVITATEA INDIVIDUALĂ A AUDIENȚILOR

Subiecte / probleme	Forme de realizare	Modalități de evaluare
Independența judecătorului	Studiu de caz	Prezentarea rezultatelor
Exercitarea îndatoririlor profesionale de către judecători	Referate Studiu de caz	Prezentarea rezultatelor
Relațiile judecătorului cu avocații și procurorii	Referate Studiu de caz	Prezentarea rezultatelor
Promovarea supremației legii	Referate Studiu de caz	Prezentarea rezultatelor
Onoarea și demnitatea profesiei de judecător	Studiu de caz	Prezentarea rezultatelor
Răspunderea și sancționarea judecătorilor	Studiu de caz	Prezentarea rezultatelor
Dileme etice ale auditorilor	Referate	Prezentarea rezultatelor

VII. EVALUAREA DISCIPLINEI

Evaluări sumative periodice: lucrări de control, testări

Evaluarea sumativă finală:

Test

1. Exercitarea îndatoririlor profesionale de către judecători;
2. Speță

VIII. REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Legea privind organizarea judecătorească.
2. Legea privind statutul judecătorului.
3. Legea privind Consiliul Superior al Magistraturii.
4. Legea privind colegiul de calificare și atestare.
5. Legea privind colegiul disciplinar.
6. Codul de Etică al Judecătorului.
7. Comentarii la Codul de Etică al Judecătorului.
8. Carta Universală a Judecătorului.
9. Carta Europeană privind Statutul Judecătorilor.
10. Înaltul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului – principiile fundamentale privind independența judecătorilor.
11. Recomandarea nr.R (94)12 a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la independența, eficiența și rolul judecătorului.
12. Recomandarea nr.R (2010) 12 a Comitetului de Miniștri a Consiliului Europei
13. Principiile de la Bangalore cu privire la deontologia judiciară.
14. Avizul nr.1 (2001) al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE). referitor la standardele privind independența puterii judecătorești și inamovibilitatea judecătorilor.
15. Avizul nr.2 (2001) al Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE), privind finanțarea și administrarea instanțelor, cu referire la eficiența sistemului judiciar și la art.6 al Convenției Europene privind Drepturile și Libertăților Fundamentale ale Omului.
15. Consiliul Europei și lupta împotriva corupției – Convenția penală privind corupți și raportul explicativ; Convenția civilă privind corupția și raportul explicativ.
17. Avizul nr.3 (2001) al Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE);
  - extrase din Constituție, Codul de procedură civilă, Codul de procedură penală;
18. Hotărârile C E D O.
18. Recomandările de la Kiev iunie 2010
19. Declarația CCJE de la Vilnius iunie 2011